

Томчида куюш жамоли

Қадимий Тошкентнинг нимаси кўп де-га, юрак қон-томирдай бир-бирига за-жир бўлиб кетган шаҳарча-ю, кўчалари. Уларнинг ҳар бири мисоли бир олам, туй-гулари ҳам ўзгача. Тошкентимизнинг Иш-чилар шаҳарчасидан Султонхўжа Қосим-хўжаев кўчасида кўйга қараган бир ҳо-ли борки, ҳар дам олинш кунлари бу хо-надон тўғи тўйхонага айланади. Киндик қо-нинг тўкилган жой — ватан деганларидек, бу ерда кўзини очиб дунёни кўрган, ўза-ри ҳам янги бир дунё яратган катта оила йўналишида. Хонадоннинг қаровчилари-ни эшрат қилишди улар. Ширин сўхбат-ларда ўз ишлари, ютуқлари ҳусусида сўз-лашади. Навбатдаги учрашувнинг таровати бошқача: негаки, оиланинг катта тўйи! Би-ринчи тўйбоши — тўқсонинчи баҳорини қарши-лаган бодом-қоқоқ, кўйкўза, истараси ноқдай иссиқ Ҳабибullo оқсоқол, инкинчи са-сон йилдан кўпроқ вақтдан бери бир ола-ми бўлиши ёган отахоннинг умир дўсти — Махфуза бун! Табаррук зотларнинг бири мисоли кўйи, бири — оёй. Даврада ўти-раётганларнинг дедари ҳаммаси шу икки да-рахтнинг меваси: ўйил-қиллари, неварга, эвара, чеваралари, шоғирдлари. Дуслар дийдор — олам шодлиги, олам қувониқи. Қалбларда ҳаяжон, тилларда таъриқлар оқинади.

Ҳаёт — олтин китоб, унинг муаллифи — инсон. Ҳабибullo бобонинг ҳаёт саҳифа-га тўқсон қовун пишганидан бери нималар битилди? Умирдан розими у? Одамлар — Одатда ҳаёт китобининг муаллифи бўлиш учун унинг қозонида қайнаб пинган, пўл-дадек тобланган, коммунистик жамият-нинг нурафон йўлларида чиқиб олиб, бошқалар учун ёрқин бир нур бўлиб яша-ши лозим. Ҳабибullo бобо шундай кини-лардан эмасмикин?

Жамиятнинг асосий ядроси — қардлар. Уларни тарбиялаш, қамол топтирадиган, келажак гўлбоғларига бошлайдиган — му-аллим. Ҳабибullo бобо олтин йилдан кўпроқ бу шарафли касбини удуғлаб келди.

Дарё чуқур бўлса секин оқади. У ўз су-вини, куч-қудратини осмонга кийғини тираган оқ сочли қўнқилардан, ёшилдаги шўх жигалар, биллур булоқлардан, қўйи нури билан ялган туз тоғлардан мусо-фо томчилардан олади. Ҳабибullo бобо-нинг ҳаёт йўли дарёга ўхшайди. У рес-публика аҳамиятига мюлк пенсонер эди. Бир неча ордан ва медаллар. Узбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фах-рий ёрликларини олган, республикада хиз-мат кўрсатган ўнгируч унвонига бири-чи-лар қаторида сазовор бўлди.

Отахон бу кунларга етганга қадар оз-мунча заҳмат чекарди. Маърифатга янги-дан ва айна пайтда ўз ҳам доғдир маъ-рифатчи бўлиб қолди. Тўқсон қовун пи-шгани кўрган Ҳабибullo ота ҳали бардам, йилитдай ҳаракат қиларди. Агар ундан те-тикнинг сабабини сўрасангиз:

— Бизда урғача умр 70 ёш, — дейди мамнун қўлиб, тегилигини сўрасангиз, сабаби кўп лёв юрарман...

Рафқас қулади:
— Унда оламда энг узоқ яшайдиган, тетик одам почталон бўларди-ку?
— Ҳа-я...

Ташқаридан келган овоз чол-қамширнинг сўхбатини бўлди.

— Домком бува, идорага чақирилган сизни.
— Шу тўқсон яшар чолни маҳаллага раис қилмасаларингиз, ёшироғ йўқиди, — зорланб сўради Махфуза ая.

— Эй, отахон, қари билганим — пар-я бўлмайди, дейишарди. Ахир бу киши 80 йил муаллимлик қилди, одамларнинг кўн-гилни ренгтендан ҳам андиқ қилиб билади-дан бўлиб қолганлар.

— Чолигимнинг юрагида ўти бор, ўти. Майли, ишласин, — деди ая уларни ажиб бир илтиқ билан кузатиб қоларкан.

Исон умри бир тарих. Бу сўз ўз жа-миятнинг қурашлари тўлиқлида, ҳаёт но-зонидан қайнаган, бутунги кунимизнинг ой-дин йўлларини ёритишда бундан 70 йил муқаддас шу ҳаёт сўмоқларидан юрган кишиларгагина муносиб. Ҳабибullo бобо ана шу индилоларнинг бири.

Ҳабибullo Екубов Калинин номи ўрта мактабда дарс берди, ўз малакасини оши-риш ниятида 1919 йили Тошкентдаги пе-дагоглар тайёрлаш курсида, 1910—1925 йилларда эса ўзбек эрлар билим юртида ўқиди. 1934—1941 йилларда Ленин декрети билан тузилган Ўрта Осид дорилфуну-нининг биология факультетида тахсил кўр-ди. Битирди уни. Йўл яна уни ўз севган касби — муаллимликка чорлади.

Бир кун қизқ бўлди: у талабаларини бог қўздан кузатиб уйга қайрилиқчи бўлганда, рўпарадаги кўчон арваннинг

Собир Раҳимов райондаги «Янги Тошкент» маҳал-ласида умумхалқ ҳашари бўлиб ўтди. Маҳалларнинг ёшдан кеккасига иштирок этган бу ҳашарда девор-лар ва шиллар бўлиб, тўй ва бошқа меросларни ўт-казиладиган макдона тартибга келтирилди.

СУРАТДА: маҳалла комитети раиси Р. Аҳмедов ҳа-шарчилар билан ўзаро сўхбатда ва ҳашар қатнашчи-лар майдон клубини тартибга келтирмоқдалар.

А. Вахштайн ва В. Алексев фотолари.

ҲИНДИСТОН КИТОБЛАРИ КЎРГАЗМАСИ

Тошкентда ўз ишнин бошла-ган Ҳиндистон китоблари кўр-газмаси «Китоб халқларни яқинлаштирад» деб номлан-ган. Унда 3 мингдан ортиқ турли йил номдаги адабиётлар ўрни олган бўлиб, у мамла-катимизда номийш этилаётган Ҳиндистон фестивали муноса-бати билан ташкил этилди.

Бу кўргазманинг аҳамияти шундан, унда Ўзбекистон ва Ҳиндистон китоб нашриятла-рининг ҳодимлари ўртасида яқин алоқаларга асос солина-ди. Ўзбекистон нашриятларида кейинги йилларда хинд муал-лимларининг бир қатор асар-лари нашр этилди. Ўзбек ин-

тобхонлари Р. Тагор, М. Чандр, К. Мунши ва С. Пхэй сингари адабларнинг асарларини ўз тилларидида ўқимоллар. Айна пайтда эса ўзбек ёзувчилари-нинг китоблари дўст мамла-катда бир неча марта чоп эти-лади.

СУРАТДА: Ҳиндистон китоб-лари кўргазмаси залларида. С. Маҳмамов фотолари.

Газета ва журналларга обуна давом этмоқда

«Известия» газетаси 1988 йилда

«Известия Советов народных депутатов» — газетанинг тўла номи ана шундай аталади. Унинг биринчи бетиде «Газета 1917 йилнинг мартидан бери чиқади» деган ёзувини ўқийшим-изга мумкин. Чиндан ҳам у мамлакатимизнинг кўна дав-рин нашрларидан бири. Ленин, Октябрь революцияси, Меҳнат Қизил Байроқ орден-лари билан мукофотланган.

«Известия» СССР Олий Со-вети Президиумининг нашри бўлиб, кундалик оммавий ик-тимоий-сиёсий газетадир. У барча босқичдаги Советлар-нинг — давлатимиз сиёсий асоси, социализм ўз-ўзини бошқаришнинг бош бўғини фаолияти билан газетачилар-ни кенг ҳабардор қилиб бо-ришга даъват этилган. Совет курилиши мавзуси Улуғ Ок-тябрдан кейинги бутун давр мобайнида газета саҳифа-ларида асосий мавзу бўлиб кел-ди. 1988 йилда ҳам ана шун-дай бўлади. Бизнинг доимий ошкориликларимиз ҳам, би-ринчи марта обуна бўлган газетачиларимиз ҳам «СССР Олий Совети сессиялар оралиғида», «Сайловда. Депутат. Қонуни», «Советлар: депутат ва тажри-ба», «Жойроқ комитетининг амалии ҳаёти», «Советлар тажрибасидан» каби рубриклар кутмоқда.

Этишти газеталарда бу руб-рикарлар илғари ҳам учраган бўлса керак. Улар хизмат ва-зифасини ўтабгина қолмайди,

аксинча редакция фаолияти-нинг асосий йўналишлари мо-ҳиятини очиб беради. Келаси 1988 йилда ҳам «Известия» кўп миллионли газетачилар ўртасида шўҳрат қозонган ўз рубрикаларидан воз кечиш ниятида эмас. «Тежаб-тежаб ҳўжалик юртбайлик», «Илгор тажрибалар изидан», «Агросе-ноатнинг кундалик ҳаёти», «Ош-коралик ҳақида очқичасига», «Фан саломастик хизматида» каби рубриклар шулар жум-ласидандир.

Давр, ҳаётнинг ўзи ана шу эски рубриклар остидаги ма-териаллар мазмунига тўб ўз-гаришлар киритмоқда. Шу ўринда редакция коллективи фаолиятида бугунги энг му-ҳим йўналиш — КПСС XXVII съезди қарорларини амалга ошириш мавзуси ҳақида тўхта-либ ўтиш лозим. Бу мавзу мўҳиятини мазмунини таш-кил этади. Ана шу съезд ка-рорлари билан ҳаётимизга қайта кунди деган сўз кириб келди. Унда партизанинг мам-лакатни социал-иктисодий ри-вожлантиришни жадаллашти-ришга қаратилган йўналиши ҳар биримизга қўйган та-лаблар муқаммас. Жадаллаш-тириш ва қайта қуриш — аж-ралмас жараёндир. Улар бар-ча турғун, эскирган нарсалар-дан воз кечишга, жамиятимиз-га энг кўришилганга қарши шафқатсиз кураш олиб бо-ришга, социалистик жамияти-

миз моҳиятига қарама-қарши бўлган барча иллатлардан озод бўлишга даъват этади. Қайта қуриш учун курашиш, уни химоя қилиш лозим. 1988 йил-даги энг фаолиятларини бел-гилашар экан, газета журна-листлари ўз вазифаларини ана шунда деб биладилар.

1988 йилда «Известия» со-циалистик демократияни та-комиллаштириш проблемала-рини кенг айтириш, ошкоро-лик, ҳақиқат орқали рўбга чиқариш, Экономика ва бутун бошлиқ ширкетлар, социал адолат масалалари, фан, со-ғлиқни сақлаш, халқ маорифи ва олий мактабни қайта ку-риш, адабиёт ва санъат, фик-култура ва спорт масалалари-га алоҳида эътибор берилади. Хўкук биланлиларнинг тарғиб этишини газета ўзининг асосий вазифаларидан бири деб ҳис-облайди. Газетачиларни ян-ги йилда «Юридик мулоқот», «Суд очкири», «Кинояли де-тектива», «Известиянинг юри-дик хизмати» рубрикани бил-дан янги учрашувлар кутмо-қда. «Зангори экрани» келаси ҳафтада бўлиши мақолалари-ни илчил эълон қилиб бо-риш давом эттирилади.

«Известия» газетаси сакхи-фаларининг қарий ярми халқ-аро мавзудаги материалларга ажратилади. Ҳар бир инсон-нинг биринчи навбатдаги ҳўқу-қи — тинч ҳаёт кеңириш ҳўқуқини таъминлашда му-ҳимроқ масала бўлмасан ке-рак. Газета ер юзиде содир бўлаётган барча воқеалар ҳа-

Тошкент ҳайвонот боғида йўлбарс, ягуар, леопард, пума каби муҳимсон йиртқичлар ҳам бемалол урчиб, кўйайи-ши. Бироқ ҳар бири 3—10 минг сўмдан турадиган би-камеб ҳайвонлар тор қафас-ларда буклиб яшашга маж-бур бўлишмоқда. Бошқа ҳай-вонлар ҳам тор ва кўрмисиз қафасларда оғир кун кечириб, ўзларини тақдирнинг ҳўқмига ташлашган.

Бу ёкда эса Тошкент ре-монт-қурилиш трести қурилиш ишларини сўст олиб бормоқ-да. Бутун цемент топиламас, эртага темир тўсинлар бў-либ, Кўришлиш материаллари топи-лса, қурувчилар бошқа объект-га қўйилган бўлади. Бу ал-

ҲАЙВОНОТ БОҒИ ҲАҚИДА ЎЙЛАР

Илмий-ишлаб чиқариш иш-лари бўйича директор ўринбосо-ри Игорь Владимирович Музи-ченко кунин-кеча Г.Д.Р.да бўлиб, Берлин ҳайвонот боғи тажри-басини ўрганиб қайтди.

— Берлинликлар ўз ҳайво-нот боғлари билан фахрлани-шади, — дейди у, — Боғнинг майдон 150 гектардан иборат бўлиб, у ерда ҳайвон ва пар-рандалар юксак гигиена қо-ндарига асосан сақланади. Айрим ўрқолларнинг «Шаҳар ўртасида ҳайвонот боғининг бўлиши гигиенага хилофдир», деган гаплари нотўғри. Боғ учун етەرли майдон ажратилса, ҳеч қандай ифосланш ҳам, касаллик ҳам асло содир бў-лмайди. Бунинг қўлига йирк шаҳарларда фаолият кўрсата-ётган замонавий ҳайвонот бо-ғлари амалда кўрсатмоқда.

Берлинликлар ҳайвонот боғи ҳодимлари ўз қўли билан меймулар учун па-вильон барпо этишяпти. Бир ёнда йирк ҳайвонлар сақла-надиган янги павильон ва жойлар қурилиши бошланган. Тўғруқ ва айрим қанотли жи-ниворлар янги «йўлбарс» кў-чиги ўтишибди. Бироқ ёввойи паррандаларнинг кўпчилиги ҳа-мон ёмон шароитда сақлан-моқда. Шундан бутун боғни қўлдан чиқиб босган.

Мана бу Альп тоғлари бурғу-ти — қондорлар ҳам оғир ша-роитда кун кечиряёпти. Бу ноёб жониворлар Ер юзиде жуда кам қолиб, халқро «Ки-зи» китобига киритилган. Ҳар бир қондорнинг баҳоси 4,5 минг сўмдан кам эмас. Ана шундай қимматбаҳо мавжу-дотга Ўзбекистон об-ҳавоси ахш қиб, тузум очибди. Полапон алақачон уялмай, қанот қоқмоқда. Аммо қан-дорли симиўрга тегиб, ин-торлик қилапти.

Тошкент ҳайвонот боғининг айрим директори Константин Ефремович Маргоский билан тор ҳабитида сўхбатлашиб ўтирибмиз. Еш директорнинг мутахассислиги географ бўлса

позда ҳайвонот боғи рекон-струкциясига ажратилган 2 ми-ллион сўмлик маблағнинг шу қисми йилликда ўзлаштирилиши қийин. Хуллас, бир неча бор кичик ҳашарлар ўтказилган бўлса-да, ҳайвонот боғини ке-найтириш борасидаги ишлар да-силлиш сезилмаяпти. Бу аҳолида қимматбаҳо ва камеб ёввойи ҳайвон ва паррандалар беш-олти йилда ҳам янги қўй-ларга кўчиб ўтишолмайди.

— Тор жойда — томоша, дегандай, жониворлар қис-қилишиб яшашяпти, — дейди ҳайвонот боғи директори К. Е. Маргоский. — Ҳавода хид борлиги шундан. Ҳайвон ва паррандалар етарлича май-донларда сақланса, ҳеч қан-да қанга қийин бўлмайди. Бунинг учун аввало ҳайвонот бо-ғи ишини тўғри йўлга қўйиш керак. Тошкент ҳайвонот бо-ғи 9 гектар майдон торлик қилади. Камда 30 гектар май-дон бўлиши мақсадга муво-фиқдир. Бунинг учун ҳайвонот боғи яқиндаги Тельман но-ми истироҳот боғидан ҳайво-нот боғи учун 15 гектар май-дон ажратиш ҳақида ўйлаб кўриш керак. Бу ерда ҳайво-нот боғининг жойлашиши одамларнинг ана ҳам кўпроқ боққа қилишини ва маданий ҳордиқ қиришини таъмин-лайди. Ахир, ҳайвонот боғи-миз кичик территорияда бўл-са ҳам, уни ҳар йили ўртача 850 минг киши келиб кўрмоқ-да.

Директор ҳақ гапни айтиди. Аҳолиси икки миллионлик че-гаредан алақачон ўтган рес-публикамиз пойтахти учун театр, ипподром, цирк, стади-он қанчали зарур бўлса, ҳай-вонот боғи ҳам шунчалик за-рурдир.

Йирк шаҳар аҳолиси та-биятдан ботон уйлар, асфальт йўл-йўлақлар, цемент устун-

